

KDE NAJÍT MOUDROST?

1. čtení: 1. Korintským 1:18-26

2. čtení: Jób 28

Milé sestry, milí bratři v Pánu Ježíši Kristu!

Tematicky uprostřed knihy Jób stojí píseň o moudrosti. Je vložena mezi rozhovory s přáteli a závěrečné řeči, po nichž nakonec promluví sám Bůh. Je to vsuvka, ale velmi důležitá. Protože v celém dosavadním rozhovoru jde o to, kdo má pravdu, kdo moudrost lépe uchopil, kdo ji správně chápe. Je moudrost jen tradice předávaná z generace na generaci, postavená na představě Boha jako rozhodčího, který zapisuje body a uděluje tresty? Takto si ji představují Jóbovi přátelé. Ale Jób, skrze své životní zkušenosti, tyto představy narušuje. A nakonec se ukazuje, že pravá moudrost je pouze u Boha.

Píseň začíná výčtem lidských činností, které jsou obrazem hledání moudrosti. Člověk je v tom důsledný. Sestupuje do hlubin, kde jsou poklady skryté pod povrchem. Bez úsilí a námahy jsou některé objevy nedosažitelné – jako vzácné drahokamy v útrokách země. Člověk je ochoten jít do dálky, tam, kam nevstoupila lidská noha, kam nedohlédne ani oko nebeských ptáků, ani stopa divoké zvěře. Někdy se musíme vzdálit, abychom se přiblížili k něčemu dosud nepoznanému. A to, co bylo vzdálené, se nám díky překonané cestě stane blízkým.

Vynášíme věci, které byly ponořené v temnotě neznáma. To, co bylo skryté, přinášíme na světlo rozumu a pochopení. Zažíváme tak několikanásobné osvětlení. A v neposlední řadě analyzujeme to, čeho jsme dosáhli, co jsme vynesli na světlo; třídíme to, abychom se orientovali v realitě a rozlišili její více či méně důležité složky.

Díky těmto lidským činnostem jsme dosáhli mnoha objevů, vynalezli množství užitečných věcí, uskutečnili mnoho dobrého. Je to projev našeho výsadního postavení – jsme více než zvířata, která se starají jen o holé přežití. Je to důkaz, že jsme nositeli ducha, že hledáme a vytváříme hodnoty. A mnohé z těchto hodnot nejsou materiální ani finančně ocenitelné. Jsou duchovní, vznikají ve vztazích, uprostřed nichž a díky nim se rodí.

Jde například o medicínské objevy, které sice mohou mít ekonomický přínos, ale primárně vznikají z potřeby nemocného. Nebo umění – Van Goghovy obrazy nikdo v době jejich vzniku neoceníl, ale když byla pojmenována jejich výjimečnost a jedinečnost, když byl definován jejich umělecký význam, získaly téměř nevyčíslitelnou hodnotu.

Ale navzdory vynaloženému úsilí a vytvořeným hodnotám – přiblížili jsme se moudrosti? Mnohé technologie nám usnadňují život, zkracují vzdálenosti a přibližují nás k lidem na druhém konci světa. Ale dokážou vytvořit skutečnou blízkost?

A tak se vynořují zásadní otázky. První: kde lze moudrost najít? A odpověď je skeptická – nikde. Propast říká: „Ve mně není.“ Moře říká: „Já ji nemám.“ Nedá se zaplatit stříbrem ani zlatem, ani vyvážit nejvzácnějšími drahokamy. V zemi živých se nenachází. Není v lidských silách moudrost najít a podmanit si ji.

Možná dokážeme poznat možnosti materiálního světa, ale pak si uvědomíme mnohorozměrnost bytí. Že člověk není jen shluk buněk propojených v nějakém smysluplném celku. Tomu už celkem rozumíme. Ale že člověk je tvořen také touhami, vlivem prostředí, výchovou, vnitřním prožíváním, duchovní citlivostí a emocemi – a tam už to tak jednoznačné není. Hmotný svět má své okolnosti a souvislosti, které jej ovlivňují, a proto nalezené poznání není nikdy definitivní. A stále se potvrzuje Sokratovo: „Vím, že nic nevím.“ Protože nové poznání nám zároveň odkrývá celou škálu nepoznaného.

A přesto moudrost nesmí přestat být perlou, pokladem, který člověk musí hledat a o který má prosit v různých životních situacích. Toto úsilí je jako práce moudrého stavitele, který postavil svůj dům na skále – a když přišel vítr a déšť, obořily se na ten dům, ale on obstál, protože byl postaven na

skále. Hledejme moudrost, i když ji v plnosti nedokážeme najít, abychom obstáli v životních zkouškách.

Ale pak je tu druhá otázka: odkud moudrost přichází? Zatímco v první otázce se předpokládá lidské úsilí, v té druhé je aktivní samotná moudrost. Není jen předmětem objevování, ale i zjevování. Zjevuje se – přichází sama. Proto ji nejen hledáme, ale také očekáváme. Předpokládá se, že moudrost odněkud přichází, vstupuje do našeho příběhu. A tak moudrost nemůžeme jen obsáhnout nebo najít bádáním – potřebujeme se jí odevzdat a přijmout ji, když přichází.

A zde moudrost vystupuje téměř personifikovaně, jako podoba Boha, toho jediného, který zná její místo. Přijmout moudrost znamená přijmout Boha. Jak říká Jakubova epištola, je to „moudrost shůry, která je především čistá, dále mírumilovná, ohleduplná, ochotná dát se přesvědčit, plná slitování a dobrého ovoce, bez předsudků a bez přetvářky“. A to je definice, která krásně vystihuje i samotného Boha.

Po těchto dvou otázkách – po hledání a přicházení moudrosti – následuje závěr, který překvapí svou jednoduchostí. Cesta k ní je přístupná každému, kdo se jí podřídí. Zaznívá: „Hle, bázeň před Hospodinem je moudrost a vystříhat se zlého je rozumnost.“

Klíčové je zde slovo „bázeň“. Bázeň je strach, dokonce až posvátná hrůza, úzkostná stísněnost, jakou člověk může zažít jen tehdy, když se setká se živým Bohem a uvědomí si svou nedostatečnost a nehodnost. Ale zároveň je to něco, co nadchne, uchvacuje až do vytržení radosti. Něco, co vede k pokoře, tichosti a fascinuje nás svou výjimečností. Je to prožívání posvátna s nadšením, které nás přesahuje a naplňuje celou naši bytost – naše myšlení, cítění i rozhodování a jednání.

Bázeň definuje náš vztah s Bohem, který nás převyšuje a zároveň formuje. Pokud toto prožíváme, moudrost vstupuje do našeho života a rozhoduje v něm. Protože pramení ze vztahu s Bohem, z naší navázanosti na Něho.

Moudrost je zde vyjádřena dvěma pojmy. Jeden znamená schopnost zorientovat se v konkrétních životních situacích, najít vždy nějakou cestu. A druhý – rozumnost – znamená praktickou schopnost to, co máme, správně a tvořivě využít. Jednat podle moudrých řešení a možností. Jako bychom měli velmi přehlednou mapu, která nám ukáže všechny možné cesty a východiska – ale aby nám mapa posloužila, potřebujeme kompas, abychom se podle ní dokázali řídit a neminuli cíl. Moudrost a rozumnost – poznání a schopnost jednat podle něj – musí kráčet spolu.

Ale moudrost v knize Jób je zaměřena na životní situace plné bolestných otázek, nejistoty a trápení. A právě uprostřed nich nám pomáhá zorientovat se a projít jimi tak, aby to mělo smysl. A i zde se můžeme inspirovat jednáním Pána Ježíše, o kterém píše Pavel v listu do Korintu: „Protože svět svou moudrostí nepoznal Boha v jeho moudrém díle, zalíbilo se Bohu spasit ty, kdo věří, bláznovskou zvěstí. Židé žádají zázračná znamení, Řekové vyhledávají moudrost, ale my kážeme Krista ukřižovaného. Pro Židy je to kámen úrazu, pro ostatní bláznovství, ale pro povolání, jak pro Židy, tak pro Řeky, je Kristus Boží moc a Boží moudrost. Neboť bláznovství Boží je moudřejší než lidé a slabost Boží je silnější než lidé.“

Skrze tento příběh o „bláznivém“ kříži, který přinesl spásu, nacházíme moudrost pro všechny životní zápasy. Že kříž nemusíme odmítat, ale přijímat a nést. Protože někdy právě to je cesta k tomu, abychom zakusili bázeň před Pánem jako něco silného, povznášejícího a osvobozujícího – a poznali uprostřed toho, jak veliký a dobrý je Bůh.

Modlitba:

Děkujeme ti, Pane Ježíši, že jsi bláznovstvím kříže vykonal pro nás tu nejdůležitější a nejmoudřejší věc. Spasil a zachránil jsi nás. Prosíme, aby nás tato naděje provázela ve všem, co prožíváme i nad čím se trápíme, abychom jednali moudře a každý den poznávali Tebe – ukřižovaného, ale milujícího Boha a Pána. Amen.